

Xylota abiens

Bokvedblomfluga

NE

NA

LC

DD

NT

VU

EN

CR

RE

Nära hotad (NT)
B2ab(iii,iv,v)

Klass: Insecta (egentliga insekter), **Ordning:** Diptera (tvåvingar), **Familj:** Syrphidae (blomflugor), **Släkte:** *Xylota*, **Art:** *Xylota abiens* - bokvedblomfluga Meigen, 1822 **Synonymer:** *liten vedblomfluga*, *liten träblomfluga*

Kännetecken

En relativt liten och mörk art som har glänsande ryggsköld, oftast två par gulaktiga fläckar på bakkroppen samt något förtjockade baklår. Påträffas i anslutning till lövskog, framför allt i Skåne.

Längd 8-11 mm. Ansikte vitpudrat, kinder delvis blanksvarta. Hanens panna mycket brett pudrad längs ögonkanten; endast strax bakom antennfästena blanksvart. Honans panna med relativt brett puderband (med rak bakkant) mellan ögonen, men mycket smalt pudrad längs ögonkanten från bandet och nedåt. Mellankropp svart och något glänsande, med övervägande ljus behåring. Ryggsköld med kort, mer eller mindre åtliggande behåring, i bakre halvan även med spridda längre, utstående hår. Sidoplåten framför vingfästet (bakre delen av anepisternum) svagt pudrad, med bara ett litet blankt område nedtill. Bakkroppens samtliga segment är bredare än långa; fjärde segmentet avsmalnande bakåt. Tergiterna 2 och 3 är mörka; hos hanen alltid med gula parfläckar som på tergit 2 är tvärställda och rektangulära, på tergit 3 mer trekantiga. Hos honan är fläckarna på båda tergiterna trekantiga och gula till metalliskt blyfärgade. Behåring på fläckar är lång, ljus och utstående. I övrigt är bakkroppens behåring övervägande kort, svart och åtliggande. Hanens bakkroppsspets har dock vit behåring. Vingarna är något tonade, med gult vingmärke. Lårringen på hanens bakben har en kort sporre. Låren är svarta, på fram- och mellanbenen är dock yttersta spetsen gul. Hanens baklår är kraftigt förtjockade (betydligt mer än fram- och mellanlåren). Hos båda könen är drygt halva dess över- och utsida (femuralområdet) täckt av utstående vita hår. Mitt på låret finns även spridda längre, likaså vita hår. Skenbenen är mörka med gulaktig inre femtedel, på de två främre benparen är även spetsen gulaktig. De två inre segmenten på fram- och mellanfötterna är tydligt gula medan de tre yttre är svarta, och det första segmentets spets har ett ljust, mer eller mindre förlängt borst på insidan vid spetsen. Bakfötterna är mörka. Hos den kanske mest snarlika (men ofta större) arten *Xylota jakutorum* har hanen oftast helt mörkhårig bakkroppsspets samt ett större blankt område i pannan, och honans panna har ett bredare puderband vars bakkant är urnupen i mitten. Båda könen har något kortare femuralområde, och skenbenen är mer utbrett gula.

Utbredning och status

Bokvedblomfluga förekommer i Skånes lövskogsområden, inklusive Hallands Väderö. Den är oftast sällsynt, men kan lokalt vara vanligare. Ringdahl rapporterade arten som ny för Sverige 1935 efter fynd i Helsingborg, och betecknade den då som "ej sällsynt". Enstaka fynd har även gjorts i Småland (Hyltebruk), och ett fynd i Uppland (Hågadalen utanför Uppsala) tyder på att arten kan ha ett betydligt större utbredningsområde. I övriga Norden förekommer den bara i Danmark, där den är känd från ett par lokaler på sydöstra Jylland och en på Fyn, samt från Bornholm. I övriga Europa är arten känd från i stort sett alla länder söderut till Pyrenéerna och norra Italien. I England är den utbredd, och vanligare än man tidigare trodde; i övriga länder är den oftast mer eller mindre sällsynt. Världsutbredningen omfattar även Kaukasus, Kazakstan, Sibirien till Stilla havet (inklusive Sachalin och Kurilerna) samt Korea.

Ekologi

Bokvedblomfluga förekommer nära vattendrag och dammar i skogsområden med gamla lövträd som bok, avenbok, ek och alm, samt i skogsridåer med t.ex. klibba nära vattendrag. Flugan påträffas på solbelysta blad, lågor eller stubbar i gläntor och invid stigar. Den har i Sverige setts besöka blommor av lindar *Tilia* spp., i Danmark järnek *Ilex aquifolium* och fläder *Sambucus nigra*, och i övriga Europa flockblommiga växter (fam. Apiaceae) som t.ex. björnflokor *Heracleum* spp., palsternackor *Pastinaca* spp. och bockrot *Pimpinella saxifraga* samt smörblommor *Ranunculus* spp. Flygtiden i Sverige varar från slutet av maj till mitten av augusti, i andra områden något längre. Larven är inte formellt beskriven, men liknar andra *Xylota*-larver. Den har påträffats i blöta, förmultnande rötter av bok *Fagus* sp., men kan möjligen utnyttja även andra lövträd.

Hot

Förändring markanvändning samt borttagande av skogsridåer längs vattendrag har medfört att artens möjligheter till utveckling har minskat starkt. Borttagande av död ved eller gamla och sjuka lövträd.

Åtgärder

Bevara områden med gamla och döende lövträd liksom död ved och sörj för god återväxt och kontinuitet. Bevara skogsridåer längs vattendrag.

Övrigt

Namngivning: *Xylota abiens* Meigen, 1822. Systematische Beschreibung 3: 218. Synonymer: *Xylota semulatra* (Harris, 1776) (nomen dubium). Arten har också blandats ihop eller synonymiserats på felaktiga grunder med den snarlika *Xylota jakutorum*.

Etymologi: *abiens* = bortgående; *abeo* (lat.) = avlägsna sig, försvinna, dö etc., syftar möjligen på att flugan är svår att skilja från vanliga, liknande arter.

Uttal: [Ksylóta ábiens]

Den närliggande arten *X. jakutorum* (*X. coeruleiventris* auct.) har emellanåt felaktigt synonymiserats med *X. abiens*. Därför förekommer en rad felaktiga litteraturuppgifter, (bl a Gaunitz 1947). Äldre uppgifter från Finland torde vara felaktiga eller härröra från nu ryska områden. Andersson (1988) föreslog namnet *X. semulatra* Harris (1780). Speigth (1988) godtar inte detta namn med hänvisning till att inga typexemplar av Harris art föreligger och hans beskrivning är så allmänt hållen att den kan avse fler arter/släkten, m a o nomen dubium.

Litteratur

- Andersson, H. 1988. De svenska Xylotini-arterna (Diptera, Syrphidae). *Entomologisk tidskrift* 109: 129–137.
- Bankowska, R. 1963. Munchówki – Diptera. 34 Syrphidae. *Klucze do Oznaczenia Owadów Polski*, 28: 65–69. Warszawa.
- Barkemeyer, W. 1994. *Untersuchung zum Vorkommen der Schwebfliegen in Niedersachsen und Bremen (Diptera: Syrphidae)*. Niedersächsisches Landesamt für Ökologie.
- Bartsch, H. 1995. *Check List for Swedish Hoverflies*. Järfälla.
- Bartsch, H. 2001. Swedish Province Catalogue for Hoverflies (Diptera, Syrphidae). *Entomologisk tidskrift* 122: 189–
- Bartsch, H., Binkiewicz, E., Klintbjer, A., Rådén, A & Nasibov, E. 2009. *Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna. Tvåvingar: Blomflugor: Eristalinae & Microdontinae*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Bygebjerg, R. 2001. Fund af svirrefluger i Danmark i perioden 1994–1999. *Ent. Meddr.* 69: 49–64.
- Claussen, C. 1980. *Die Schwebfliegenfauna des Landesteiles Schleswig in Schleswig-Holstein (Diptera, Syrphidae)*. - *Faunistisch-Ökologische Mitteilungen*. Supplement 1. Zool. Inst. und Mus. der Uni. Kiel.
- Claussen, C. 1985. Zur Kenntnis der Schwebfliegenfauna des Landesteils Schleswig (Diptera, Syrphidae) Nachtrag (1979–1983).
- Doczkal, D., Schmid, U., Ssymank, A., Stuke, H., Treiber, R. & Hauser, M. 1993. Rote Liste der Schwebfliegen (Diptera: Syrphidae) Baden-Württembergs. *Natur und Landschaft* 68: 608–617.

- Falk, S. 1992. *A review of the scarce and threatened flies of Great Britain (part 1)*. Research & survey in nature conservation No 39. Nature Conservancy Council. Petersborough.
- Goot, V. S. van der 1981. *De zweefvliegen van Noordwest-Europa en Europees Rusland, in het bijzonder van de Benelux*. Bibl. K. Ned. Natuurhist. Ver, Amsterdam. 32.
- Hippa, H. 1968. Classification of the palaearctic species of the genera *Xylota* Meigen and *Xylotomima* Shannon (Dipt., Syrphidae). *Ann. ent. Fenn.* 34:179–197.
- Hippa, H. 1978. Classification of Xylotini (Diptera, Syrphidae). *Acta Zool. Fennica* No. 156. Helsinki.
- Kuznetsov, S.Yu. 1993: A checklist of Latvian, Lithuanian and Estonian hover flies (Diptera, Syrphidae). *Dipterological Research* 4: 35–47.
- Löhr, P.-W. 1987. Schwebfliegen (Diptera: Syrphidae) aus den Emergenzfallen der Limnologischen Flusstation in Schlitz am Breitenbach (Schlitzerland). *Beitr. Naturkunde Osthessen* 23: 81–93.
- Maibach, A., Goeldlin de Tiefenau, P & Dirickx, H. G. 1992. *Liste faunistique des syrphidae de Suisse (Diptera)*. *Miscellanea Faunistica Helvetiae* 1. Centre Suisse de cartographie de la faune.
- Milankov, V., Vujic A. & Simic S. 1995. Species of Xylotini (Diptera: Syrphidae) from Yugoslav region. *Entomologists Gazette* 46: 209–216.
- Morris, R.K.A. 1998. *Hoverflies of Surrey*. - Surrey Wild Life Trust. Surrey. 244 s.
- Röder, G. 1990. *Biologie der Schwebfliegen Deutschlands*. Erna Bauer Verlag, Keltern Weiler.
- Ringdahl, O. 1935. Fyndorter för sydsvenska Diptera. *Entomologisk tidskrift* 56: 201–203.
- Ringdahl, O. 1943. Bidrag till kännedomen om de svenska Zelima-(*Xylota*) arterna (Diptera: Syrphidae). *Opusc. ent.* 8: 19–23.
- Ringdahl, O. 1954. *Katalog över Sveriges Diptera Syrphidae*. Opublicerat manuskript. Ent. Mus. Lund.
- Speight, M.C.D. 1994. Revision des syrphides de la faune de France: II - Les Microdontidae et les Syrphidae Melisiinae (in part.) (Diptera, Syrphidae). - *Bulletin de la Société entomologique de France* 99: 181–190.
- Speight, M.C.D. 2000. *Species accounts of European Syrphidae (Diptera): species of the Atlantic, Continental and Northern Regions*. In: Speight, M.C.D., Castella, E., Obrdlik, P. and Ball, S. (eds.) *Syrph the Net, the database of European Syrphidae*, vol.20. *Syrph the Net publications*, Dublin.
- Speight, M.C.D. & Castella, E. 2000. *Range and Status data for European Syrphidae (Diptera): species of the Atlantic, Continental & Northern Regions*. In: Speight, M.C.D., Castella, E., Obrdlik, P. and Ball, S.(eds.) *Syrph the Net, the database of European Syrphidae*, vol. 21, *Syrph the Net publications*, Dublin.
- Ssymank, A. 1994. Indikatorarten der Fauna für historisch alte Wälder. *NNA-Berichte* 3:134–141.
- Stackelberg, A.A. 1988. 49. Family Syrphidae. In Bei-Benko, G. Ya. *Keys to the Insects of the European Part of the USSR, vol. V. Diptera and Siphonaptera*, Part II: 11-147 Amarind Publishing Co. New Delhi.
- Steenis van, J. 1998. Some rare hoverflies in Sweden (Diptera: Syrphidae). *Entomologisk tidskrift* 119: 83–88.
- van Steenis, J., van Steenis, W. & Wakkie, B. 2001. Hoverflies in southern Skåne, Sweden (Diptera. Syrphidae). *Entomologisk tidskrift* 122: 15–27.
- Stuke, J.-H., Wolf, D. & Malar, F. 1998. *Rote Liste der in Niedersachsen und Bremen gefährdeten Schwebfliegen (Diptera: Syrphidae)*. Niedersächsisches Landesamt für Ökologi. Hildesheim.
- Sörensson, M. (in press). *Faunistiskt nytt om sydsvenska blomflugor (Diptera: Syrphidae)*. *Occasional Papers of Insect Faunistics and Systematics in Sweden*.
- Torp, E. 1994. *Danmarks Svirrefluer (Diptera: Syrphidae)*. Danmarks Dyreliv 6.
- Verlinden, L & Decler, K. 1987. *The Hoverflies (Diptera, Syrphidae) of Belgium and their Faunistics: Frequency, distribution, phenology*. Kon. Belg. Inst. voor Natuurwetenschappen. Brussel.

Författare

Hans Bartsch 2009 (kännetecken, ekologi, utbredning, bearbetad av Ragnar Hall, ArtDatabanken). Hans Bartsch 2001. © ArtDatabanken, SLU 2006 (naturvårdsinformation).